

Сезона 2017/2018

БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

Пети елемент

Диригент: **Фабрис Болон** / Conductor: **Fabrice Bollon**

Солиста: **Александар Крихел**, клавир / Soloist: **Alexander Krichel**, piano

Петак, 10. новембар 2017. године

Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

Програм:

Роберт Шуман: *Геновева*, увертира

Robert Schumann: *Genoveva*, overture

Трајање: око 10 минута

Клара Шуман: Концерт за клавир и оркестар у а-молу, оп. 7

Clara Schumann: Piano Concerto in A minor, Op. 7

Allegro maestoso

Romanze: Andante non troppo, con grazia

Allegro non troppo - Allegro molto

Трајање: око 23 минута

Јоханес Брамс: Симфонија бр. 3 у Еф-дуру оп. 90

Johannes Brahms: Symphony No. 3 in F major, Op. 90

Allegro con brio

Andante

Poco allegretto

Allegro – Un poco sostenuto

Трајање: око 35 минута

Концертмајстор: Тијана Милошевић

Concert master: Tijana Milošević

Већ је у младости **Роберта Шумана** (1810–1856) рођена идеја да напише оперу на тему германске митологије или историје и тиме споји свој музички дар са љубављу према књижевности. Инспирацију за његову једину оперу *Геновева* оп. 81 (1848) пронашао је у средњовековној легенди о хероини Геновеви од Брабанта, жени грофа Зигфрида, коју је дворски слуга Голо лажно оптужио да је прељубница. Зигфрид изриче Геновеви смртну казну, међутим, на време схвата истину. Овај мотив су разрађивали многи уметници, између осталих, у музици Жак Офенбах и Ерик Сати, а у књижевности Лудвиг Тик и Кристијан Хебел – на основу чијих дела Шуман пише либрето. Тешкоће током писања и поставке премијере опере, као и незавидна рецепција *Геновеве* одвратила је Шумана од поновног компоновања овог жанра. Чувени критичар Едуард Ханслик сматрао је да је „најбољи део опере онај који није ни у каквој вези са сценом, а то је увертира”. Премда се у већој мери одржала на концертним програмима, она својом драматургијом и тематским материјалима гради чврсту везу са опером, коју многи аутори пореде са Вагнеровим *Лоенгрином*. Лагани почетак увертире може се протумачити као портрет трагичног лика Геновеве. Затим следи бржи одсек који сугерише заплет, док се до врхунца долази у коди повратком Геновевиног мотива, а срећан крај опере предочен је преласком у дур и тријумфалним звуком целог оркестра у завршним тактовима увертире. Значајна је чињеница да је Шуман прибегао писању чинова опере тек пошто је 1847. године завршио увертиру, која неминовно спада у ред композиторових најбољих оркестарских дела

Неколико година пре него што је у свом дневнику записала да *жена не сме да пожели да компонује*, четрнаестогодишња **Клара Шуман** (1819–1896) је написала свој Концерт за клавир и оркестар у а-молу оп. 7. Та једина њена сачувана и довршена концертантно-оркестарска композиција најпре је 1833. године осмишљена као једноставачно дело за клавир, које је оркестрирао њен будући супруг Роберт Шуман. Ревидирањем овог остварења 1835. године, првобитно написан став постао је финале у новонасталој троставачној концепцији дела. Иако плод њених младих година, овај концерт одсликава тада већ постојеће, али и трасира пут будућим траговима њеног уметничког искуства. Као први утисак препознаје се велико пијанистичко умеће уметнице која је стасавала на сцени многих градова Европе у време када делују и други виртуози романтичарског доба (на пример: Лист, Шопен, Паганини). Она је премијерно извела свој Концерт за клавир 1835. године у лајпцишком Гевандхаусу, док је дириговао Феликс Менделсон.

У овом остварењу нема „традиционалних” пауза између ставова, а солистичке каденце су икорпорирани у музички ток и сведоче о пијанистичкој техници Кларе Шуман. Први став има импровизациони карактер који не достиже обресе очекиваног сонатног облика, већ се пре приближава типу фантазије. Прва два става деле поједине тематске материјале, али не и карактер. У средишту концерта налази се *романса* виолончела и клавира – својеврсна *песма без речи*. Иначе су у опусу Кларе Шуман важно место заузимале соло песме, а њен свеукупни уметнички сензибилитет могао би се окарактерисати као лирски. У последњем ставу остварује се дијалогизирање солисте и оркестра, као и различитих оркестарских група. Кларин други клавирски концерт, у еф-молу (1847), остао је само у фрагментима.

Трећу симфонију оп. 90 у Еф-дуру **Јоханес Брамс** (1833–1897) написао је у својој педесетој години живота, односно, у пуној зрелости. У том, трећем, стваралачком периоду (1876–1890) настале су све четири симфоније изузетно плодног немачког композитора. Боравећи лета 1883. године у Висбадену на

Рајни, Брамс је, након шест година од завршетка *Друге симфоније* компоновао своју нову симфонију. Она је премијерно изведена крајем исте године са оркестром Бечке филхармоније и под диригентском палицом Ханса Рихтера који ју је назвао „Брамсовом *Ероиком*”.

Како је после смрти Роберта Шумана Клара била изузетно блиска са Брамсом, постала је његов стални саветник, те је и поводом овог остварења приметила да *сви ставови потичу из једног материјала*. Јединство четвороставачне концепције, која узор налази у Бетовеновом симфонизму, остварује *мото* који се јавља у првом ставу а затим, оркестрационо вариран, у току дела. Будући да у години настанка Брамсове симфоније умире Вагнер, поједини аутори сматрају да је постојање *мотоа* омаж мајстору музичке драме и лајтмотивске технике. Специфично дурско-молско сенчење такође проткива дело у целини, а појединим Брамсовим хармонским иновацијама био је инспирисан и Арнолд Шенберг. Дело је обједињено и појавом главних тематских материјала у финалу, као, на пример, прве теме почетног става, израсле из Шуманове *Рајнске симфоније*. Други став одликује камерност лирске провенијенције, а уместо „класичног” скерца, на месту трећег става налази се један од најлепших симфонијских ставова у историји музике, који по својој популарности можда и премашује Брамсову оду Бетовену у финалу *Прве симфоније*. Кулминација дела остварена је у страственом и драмски обојеном финалном ставу.

Марија Томић*

*У сезони 2017/18, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.

Следећи концерт Београдске филхармоније је у петак, 17. новембра 2017. године у оквиру циклуса *Ватра* у Задужбини Илије М. Коларца са почетком у 20 часова.

Хауард Грифитс
Сања Ромић, обоа

М. Мусоргски: *Ноћ на голом брду*
Р. Вон Вилијамс: Концерт за обоу и оркестар
Х. Берлиоз: *Фантастична симфонија*

Поштовани претплатници, обавештавамо вас да ће пред почетак сваког концерта Београдске филхармоније, у 19:30, у Музичкој галерији Коларца, музиколог Маја Чоловић - Васић држати уводну реч о делима која су на програму те вечери.

Поштовани посетиоци, молимо вас да искључите мобилне телефоне и обавештавамо вас да је за време концерата Београдске филхармоније строго забрањено фотографисање и коришћење уређаја за видео или аудио снимање. Желимо вам пријатно вече.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

Фабрис Болон је у међународним музичким круговима поједнако признат на пољу опере и у домену симфонијске музике. Његов широки репертоар чине мање позната дела из 19. века (посебно француска), као и премијере савремених композиција. Рођен 1965. године, Болон је након студија дириговања на салцбуршком Моцартеуму у класи Николаса Арнокура и Михаела Гилена дебитовао на Фестивалу у Салцбургу диригујући оперу *Сатирикон* Бруна Мадерне.

У периоду од 1994. до 1998. године, Болон је био главни диригент Фламманског симфонијског оркестра, са којим је реализовао бројне концертне турнеје, дискографска издања и преносе на радију и телевизији. Од 1998. до 2003. године радио је као заменик музичког директора Опере у Кемницу. Гостовао је у оперским кућама у Тел Авиву, Кракову, Луцерну, Амстердаму и Немачкој државној опери у Берлину, а више пута је наступао са прослављеним оркестрима широм Европе, као што су Симфонијски оркестар Јужнонемачког радија из Штутгарта, Немачки симфонијски оркестар из Берлина, Симфонијски оркестар Берлинског радија, Резиденц оркестар из Хага, Луксембуршка филхармонија, Оркестар Италијанске радиотелевизије из Торина и Национални оркестар из Лиона.

Фабрис Болон је 2002. године дириговао немачку премијеру опере *Пенелопа* Габријела Фореа, као и светску премијеру опере *Лавиринт* Петера фон Винтера, за коју је Шиканедер написао либрето *Чаробна фрула 2. део*, што је било прво извођење ове опере након 175 година. Болон је урадио редакцију партитуре.

Међу најзначајнијим ангажманима последњих сезона издвајамо повратак сарадњи са оркестрима Средњонемачког радија из Лајпцига, Југозападног немачког радија из Фрајбурга, Јужнонемачког радија из Штутгарта, оркестром Концертхаус из Берлина, Луксембуршком филхармонијом и Симфонијским оркестром из Берна, затим дириговање Севилског берберина са Оперском кућом из Мадрихта, наступе са Новом јапанском филхармонијом, Филхармонијом Немачког радија из Сарбрикена и концерте у Амстердаму са Холандским симфонијским оркестром и оркестром Брабантс. Стални позиви за наступе по Француској, Норвешкој, Швајцарској, Шпанији, као и бројна дискографска издања и радио преноси његових концерата, допринели су томе да га сматрају једним од најзанимљивијих француских диригената. Године 2008. године, Фабрис Болон је, такође, дириговао два концерта на Фестивалу у Салцбургу.

Фабрис Болон је музички директор Театра Фрајбург, где је извео целокупан Вагнеров оперски циклус *Прстен Нибелунга*, као и многе друге оркестарске концерте. Осим тога, Болон је недавно компоновао дело за грамофон и оркестар, који је премијерно извео Оркестар Средњонемачког радија из Лајпцига.

Фабрис Болон је три пута био кандидат за награду Диригент године у избору часописа *Opernwelt*, где 50 критичара номинује своје фаворите у 14 категорија. Осим Болонових личних номинација, и његова филхармонија из Фрајбурга је три пута кандидована за најбољи оркестар, док Театар Фрајбург има једну номинацију за најбољу позоришну кућу.

Године 2013, добио је ангажман у Националној опери *Станиславски* у Москви да диригује прву поставку Танхојзера након 90 година. Године 2016. Болон је наступао на реномираном Међународном фестивалу *Барток* у мађарском граду Мишколцу.

Фабрис Болон је недавно номинован за награду Грамофон за ЦД на коме је дириговао оперу *Франческа да Римини* Рикарда Зандонаија.

Александер Крихел је рођен у Хамбургу 1989. године. Клавир је почео да учи са шест година, а са петнаест је уписао музичку школу при Универзитету за музику и позориште у Хамбургу. Од 2007. године наставио је да студира у класи легендарног Владимира Крајнева на Универзитету за музику и позориште у ХанOVERу. Усавршавао се и код Дмитрија Алексејева на Краљевском музичком колеџу у Лондону, где је дипломирао 2016. године. У периоду од 2012. до 2015. године, био је учесник програма stART за младе уметнике у организацији *Bayer Kultur*. Такође, добитник је стипендија Фондације Оскар и Вера Ритер, Фондације Беренберг банке, *PE Förderungen* и групе *Otto*. Након освајања награде ЕСНО *Klassik* 2013 за дебитанта године, за свој први албум са реситалима за издавачку кућу *Sony Classical*, издвојио се као један од најперспективнијих младих пијаниста данашњице. Његов трећи албум за *Sony*, са Концертом за клавир бр. 2 С. Рахмањинова, са Дрезденском филхармонијом и диригентом Михаелом Зандерлингом, објављен је 2015. године, а 2017. године ће издати и компакт диск са композицијама Мориса Равела.

Крихел је већ наступио са оркестрима као што су Бамбершки симфонијски оркестар под управом Џонатана Нота, Симфонијски оркестар радиотелевизије из Франкфурта под управом Антонија Мендеса, као и симфонијски оркестри из Токија и Кјота и Оркестарски ансамбл из Каназаве. У сезони 2016/17. обновио је сарадњу са Бременском филхармонијом и диригентом Михаелом Шенвентом, први пут је наступио са Дортмундском филхармонијом и диригентом Габријелом Фелцом, а у плану је и наставак сарадње са Пољском камерном филхармонијом за концерте по Немачкој. У значајније концертне наступе у последње време убраја се и наступ са Националном филхармонијом Венецуеле, Краљевском камератом из Румуније и Гудачким оркестром Фестивала у Луцерну. Крихел сарађује са диригентима као што су Ендрју Литон, Војчех Рајски, Таиђиро Имори, Рубен Газаријан и Јоханес Вилднер.

Као веома тражени реситалиста, ове сезоне ће први пут наступати у дворани Елбфилхармоније у Хамбургу и у дворани Роберт Шуман у Диселдорфу у оквиру Рурског фестивала пијаниста. Поново ће сарађивати са Есенском филхармонијом, први пут ће наступити на Бетовенфесту у Бону, као и у Центру за сценске уметности Хјого у Јапану. Од недавних соло наступа издвајају се гостовања у дворанама попут берлинског Концертхауса и Филхармоније, минхенске Херкулес сале и Позоришта принца регента, Келнске филхармоније, дворана Тонхале у Цириху и Диселдорфу, бечког Концертхауса, Лидерхале у Штутгарту, а наступао је као солиста још у Мајнцу, Бремену, Килу и Леверкузену. Крихел је свирао реситале и у Токију и Букурешту. Неки од фестивала на којима је учествовао су Музички фестивал у Шлезвиг-Холштајну, Музички фестивал Рајнгау, Фестивал у Мекленберг-Форпомерну, Фестивал Швецингер, Летњи фестивал у Бад Кисингену, фестивали у Тулузу, Бордоу и фестивал на броду *Ocean Sun*. Посвећени је камерни музичар и са хорнистом Феликсом Клизером прошле сезоне је ишао на турнеју по Немачкој. Партнери на камерним наступима били су му и Албрехт Мајер, Клаус Флоријан Фогт, Габријел Швабе и Кирил Трусов.

Александар Крихел је промотер пројеката који подстичу приближавање деце и младих класичној музици, и веома је укључен у рад центара за негу у Хамбургу.